

Večernik

Leto IV. (XI.), šte. 222

Maribor, torek 30. septembra 1930

»JUTRA«

Načaja razun nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri
Račun pri poštnem ček. zav. v Ljubljani št. 11.409
Vilja mesečno prejemati v upravi ali po pošti 10 Din dostavljen na dom pa 12 Din

Telefon:
Uredn. 2440 Uprava 2455

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova cesta št. 13
Oglasi po tarifu
Oglase sprejema tudi oglasni oddelak »Jutra« v Ljubljani, Prešernova ulica št. 4

Premišljevanje ob desetletnici plebiscita

Zanimanje jugoslovanske javnosti za Koroško ni bilo nikdar preveliko. Po nesrečnem plebiscitu pa se je še to malo zanimanja skoro popolnoma izgubilo, izvzemši krajev, ki mejijo neposredno ob Koroško. Na žalost slišimo pogostokrat celo iz ust merodajnih činiteljev, opozorjenih na to nesrečno deželo, da koroški Slovenci ne zaslužijo, da bi se zanje zanimali in zavzemali, ker so glasovali za Avstrijo.

Vzemimo, da je vse to resnično! Ali se nam v tem slučaju ne postavlja samo od sebe vprašanje, je li zares kriv da na strani njih, o katerih vemo, da se ob pomajnkjanju narodne zavednosti, ki je posledica nemške vzgoje in vpliva, niso mogli dvigniti do pravega spoznanja, ko je napočil dan odločitve? Koroški Slovenci niso imeli inteligence ali vsaj ne v zadostnem številu in še tej ni bilo mogoče — med vojno n. pr. je bila strašno preganjana in internirana —, da bi se uveljavljala tako, kakor bi hotela in kakor bi bila potreba. Koroško slovensko ljudstvo je izključno kmečko, zakaj še preprost delavec, če je hotel priti v javno ali drugo službo, je moral postati Nемец oziroma nemškutar. Koroških Slovencev se je tako polastila miselnost, da more le Nемец postati »gospod«. V šolah so se noveličevali Nemci, Slovani pa označevali kot barbari, brez vsake kulture. Premajhno zanimanje Ljubljane za koroške Slovence in Karavanke, ki so nas ločile, je onemogočilo, da bi se razpršilo tako paziranje. Prevratna doba do plebiscita je bila prekratka, da bi mogla popraviti, kar so Nemci sistematično gojili desetletja in stoletja. Vspričo teh razmer je bil plebiscit največja pogreška. Tam, kjer si stojita nasproti dva naroda, ki nista na enak kulturni višini, pač ni mogoče s plebiscitom doseči pravičnega rezultata. Okolica je bila vedno pod vplivom mest, kjer so nagromadena materialna sredstva in duševna kultura. Koroškim Slovincem je bila ura odraščitve že v jeseni leta 1918., ko je koroški deželni glavar dr. Lemisch iz deželnega dvorca tisočkrat priložnost opozoril, da je vsak čas pričakovati, da bodo Celovci zasedle jugoslovanske čete in da naj se vsakdo v lastnem interesu zadrži mirno, ker bi bil vspricho razmer, ki so nastale, vsak odpor zaman. Kar se je skušalo pozneje popraviti, ni uspelo: pravi trenutek je bil zamujen. Ali ne bi doletela našega Maribora ista usoda, če ne bi nastopil general Maister?

Toda pri uvodoma omenjeni nepremišljeni trditvi se kaj rado pozablja na sila važno dejstvo, da je v pasu A kljub navedenemu germaniziranju in kljub nerednostim (separirjam itd.), ki so se vršile pri glasovanju, 15.278 Slovencev glasovalo za Jugoslavijo. Ker

je bila demarkacijska črta odprta tako, da so Nemci lahko nemoteno terorizirali naše ljudi, strašče jih pred trpljenjem v »militaristični« Jugoslaviji, ki bo vodila neprestane vojne; ker so uživali Nemci tudi od strani medzavezniške plebiscitne komisije podporo — že zategadelj, ker je tako hotela Italija, ki je bila interesirana na tem, da naš položaj oslabi za kasnejša pogajanja, ki so se mesec dni pozneje žalostno zaključila v Rapallu —, moramo smatrati da teh 15.000 Slovencev ni iz kakršnihkoli interesov glasovalo za Jugoslavijo, marveč zgolj radi tega, ker so se zavedali svoje dolžnosti, da kot Slovenci glasujejo za svojo narodno državo, za Jugoslavijo, ki je takrat sicer bila natisnjena na belih glasovnicah, ki pa dejansko še ni obstojala, in je nedvomno, da bi bil izid glasovanja za Jugoslavijo ugodnejši, če takrat ne bi vladal pri nas strankarski režim, po zaslugi obeležen z S. H. S. Koroški Slovenci pa niso le glasovali za Jugoslavijo, marveč so zanj tudi agitirali in se s tem izpostavljali nevarnosti, ki je po plebiscitu tudi nastopila, ko so se Nemci kruto maščevali nad njimi. Vse to jih ni strašilo, ker so šli v borbo z upanjem, da bodo zmagali in ker so verjeli, da bodo za slučaj nepovolnega izida zaščiteni od strani naše države. Če se kljub tem dejstvom še kdo upa trditi, da koroški Slovenci niso zaslužili, da se zanj zanimamo, pač dokazuje svojo nevednost in pa, da kot tak ni v stanu ceniti žrtve, ki so jih doprinesli in jih še doprinašajo koroški mučeniki na oltar skupne jugoslovanske domovine. Njihova ljubezen do matke Jugoslavije je tako čista, da niti po strašni nesreči, ki jih je zadela z izgubljenim plebiscitom, niso obupali — kar je treba ponovno naglašati —, marveč vztrajajo pri delu za ohranitev slovenske narodnosti, kolikor jim je to v mejah zakonov dopuščeno, ponajveč s knjižnicami, izobraževalnimi in pevskimi društvi. Da ne brezuspešno, to so pokazale deželnozborske volitve, pri katerih so izbojevali dva mandata, zlasti pa zadnje občinske volitve. Koroški Slovenci se proti našemu pričakovanju tako dobro držijo, da smo no vsej pravici lahko ponosni nanje. Oni zaslužijo v polni meri naše priznanje in podporo, uvaževanje težke žrtve, ki jih doprinašajo za narodno stvar — če ne, kdo naj se potem sploh še izpostavlja in žrtvuje?

Nam Slovincem je položaj koroških Slovencev več ali manj znan, zato pravičnega sodimo o plebiscitu. O tem so pričala velika protestna in žalna zborovanja, čim smo izvedeli za izid plebiscita. Solze niso tekale le v Koročanu, marveč tudi pri nas. Druga je z ostalimi jugoslovanskimi pokrajinami, ki niso direktno prizadete in ki razmer na Koroškem ne poznajo.

Hvalevredna je naloga, ki si jo je naložil tukajšnji odbor za 10letnico koroškega plebiscita, ki hoče ob tej priliki tudi ostale pokrajine naše države zainteresirati za Koroško. Ne s kakimi božnimi proslavami, ampak s tihim propagandnim delom v cilju, da vsa Jugoslavija upozna žalostno usodo koroških Slovencev, homo našim rojakom onstran meja pokazali, da niso osamljeni, ampak da stoji za njihovo pravico ves naš narod v Jugoslaviji složno in da se hoče za nje brigati.

Anton Brandner.

Vaugoin sestavi danes vlado

DR. SEIPEL PREVZAME ZUNANJE MINISTRSTVO. — MOŽNOST VSTOPA VODJE HEIMWEHRA, GROFA STARHEMBERGA V VLADO.

DUNAJ, 30. septembra. Bivši zvezni kancelar dr. Seipel, ki se je včeraj vrnil iz Norveške, je izjavil, da bi bil pripravljen prevzeti v Vaugoinovem kabinetu zunanje ministrstvo. Vojni portfelj bi vodil še dalje Vaugoin sam. Kakor se poroča, bo najbrže lista nove avstrijske vlade sestavljena še tekom današnjega dne. »Reichspost« piše, da bodo tudi organizacije Heimwehra zastopane v vladi po enem ali več ministrstvih. Ni izključeno, da bo predsednik grof Starhemberg celo osebno vstopil v vlado. Se-

stava nove vlade je odvisna od današnjih končnih sklepov Velenemcev in Landbunda. Vsekakor pa bo nova vlada sestavljena že danes. Ako pride do sestave manjšinske krščansko-socialne vlade, potem bo Vaugoin takoj po imenovanju sklical sejo ministrskega sveta in predložil zveznemu predsedniku dr. Miklasu razpust parlamenta in razpis novih volitev. Odločitev zveznega predsednika o tem vprašanju se pričakuje za danes ali jutri. Kot dan novih volitev bi prišel v poštev 16. november.

Minister Serbec v Ljubljani

LJUBLJANA, 30. septembra. Davi se je pripeljal semkaj z beograjskim brzim vlakom minister za šume in rudnike, inž. Dušan Serbec. Na kolodvoru sta ga sprejela pooban dr. Pirkmajer in železniški direktor dr. Borko. Minister se je takoj odpeljal na svoje stanovanje in je že dopoldne izročil banske posle dr. Pirkmajerju kot vršilec dolžnosti bana.

Diktatura v Nemčiji?

BERLIN, 30. septembra. List »Germania«, glasilo ministrskega predsednika dr. Brüninga, poroča, da so dosedanja posvetovanja državne vlade pokazala potrebo vlade z diktatorskim sistemom, ako ne bo mogoče delati s parlamentom. Državne posle bi vodila v tem primeru dosedanja vlada brez parlamenta in sicer na podlagi pooblastila državnega predsednika Hindenburga.

Nemirna južna Amerika

BUENOS AIRES, 30. septembra. Položaj v republiki Ekvador se je silno poostiril. Po odstopu notranjega ministra Morene in državnega podtajnika, je odložil svoje mesto tudi predsednik republike Ayora. Za novega predsednika je imenovan vojni minister, polkovnik Guerero.

NEWYORK, 30. septembra. Po poročilih iz Montevidea narašča v republiki Urugvaj vedno bolj revolucionarno gibanje, ki je naperjeno proti predsedniku republike de Guyu. Vojaška posadka v Montevideu je v stalni pripravljenosti in je dobila tudi policijsko ostru municijo. Sploh so bile za vsak slučaj ukrenjene obširne varnostne odredbe. Po dosedanjih vesteh pa še ni popolnoma jasno, kaj je vzrok tega revolucionarnega gibanja. Vsekakor pa nastopajo proti predsedniku republike njegovi nasprotniki zelo ostro.

Nemiri na Španskem

PARIZ, 30. septembra. »Journal« poroča iz Madrida, da je v nekaterih pokrajinah Španije položaj zelo resen. V Santiagu je proglašeno obsedno stanje. V mestih La Corona in Pontevedra je prišlo do živahnih spopadov med stavkujočimi in policijo. V Orenzi je proglašena splošna stavka. Vse trgovine so zarrte in tudi časonisti ne izhajajo. V Vigu zahteva prebivalstvo takojšen odpoklic sedanjega guvernerja province.

Poplave u Italiji

MILANO, 30. septembra. V provincii Livorno je napravila poplava ogromno škodo. Med Tessino in Libono so uničeni vsi vinogradi v širini 12 km. Samo na enem velikem posestvu je nad pol milijona lir škode. —

Velika ležišča radija

ONTARIO, 30. septembra. Dr. Richard iz Toronta poroča, da je odkril velika ležišča radija, ki so mnogo bogatejša od onih v državi Kongo.

Novi jugoslovanski bankovci

BEOGRAD, 30. sept. Nova državna tiskarna za bankovce bo v doglednem času izdala prve bankovce z napisom »Kraljevina Jugoslavija«. Najprej bodo tiskani novi desetdinarski bankovci, nato pa sto- in tisočdinarski z napisom »Kraljevina Jugoslavija«. Kakor se zatrjuje, bodo izdani kasneje tudi bankovci po 50 Din.

SPLOŠNA VOLILNA PRAVICA V TURČIJI.

ANGORA, 30. sept. Program nove vlade Ismet paše predvideva med drugim tudi uvedbo splošne volilne pravice namesto dosedanje omejene volilne pravice, končno stabilizacija valute in pospeševanje kmetijstva. Pod imenom »republikanska stranka« je bila te dni ustanovljena nova stranka.

DVA GLAVNA DOBITKA ZADEL.

PARIZ, 30. sept. Dva glavna dobitka zapored je dobil te dni kmet Dremont iz Poitiersa v Franciji. Pred dvema tednoma je dobil glavni dobitek pariške kolonijalne razstave v iznosu enega milijona frankov, v nedeljo pa glavni dobitek pariškega državnega posojila v iznosu dveh milijonov frankov.

AMERIŠKI »KRALJ BAKRA« UMRL.

WASHINGTON, 30. septembra. V Port Washingtonu v državi Newyork je v nedeljo podlegel srčni kapi 74letni Daniel Guggenheim, znani ameriški »kralj bakra« in večkratni milijonar ter velik človekoljub. L. 1924. je ustanovil fond za dijake medicine in astronomije.

Spominajte se CMD

